

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Hertsbergebeek anno 2026 “

De Rivierbeek en de Hertsbergebeek stromen door Wingene en Oostkamp, in de zuidelijke zandstreek. Enkele bovenlopen ontspringen in het zacht golvende plateau van Tielt.

In Oostkamp vloeit de Hertsbergebeek samen met de Rivierbeek en legt de beek haar laatste traject af langs het Nieuwenhoveweg tot aan het Kanaal Gent-Oostende.

Beide beken zijn prachtige laaglandbeken die hun natuurlijke meanderende loop grotendeels hebben behouden. Ze stromen door waardevolle beekvalleien, zoals het Vrijgeweid-Bulskampveld, speciale beschermingszones en natuurgebieden. Het gebied heeft heel wat mogelijkheden om zich te ontwikkelen tot een waardevol waterecosysteem.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Bekken Brugse Polders – Wateruitvoeringsprogramma 2025 – Bekkenbestuur 12 juni 2025] en [Zie: Integraal Waterbeleid – Bekken Brugse Polders – Visie en acties]

Het afstroomgebied van de Rivierbeek-Hertsbergebeek is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden). De afwaartse beektrajecten liggen in SBZ-zone waar er strenge natuurdoelen gelden zoals het voorkomen van bittervoornpopulaties en een goed ontwikkelde watervegetatie. De vooropgestelde reductiedoelen voor stikstof en fosfor zijnde 50% reductie tegen 2027, worden gehaald.

De Rivierbeek en Hertsbergebeek zijn hoogdynamische beeksystemen. Ter hoogte van de midden- en benedenloop van de Rivierbeek-Hertsbergebeek treden bij hoge waterafvoer periodiek overstromingen op. Door de waterbergingscapaciteit van het natuurlijke valleigebied optimaal te benutten blijft de overstromingsschade in bebouwde zones en aan infrastructuur beperkt. De beekvalleien van de Rivierbeek en Hertsbergebeek moeten zoveel mogelijk opgehouden worden en gevrijwaard van verdere bebouwing.

De Rivierbeek en Hertsbergebeek bezitten waardevolle structuurkenmerken en scoren goed voor macrofyten. Het biologische leven blijft er echter ondermaats en er werd de laatste jaren geen positieve trend waargenomen. Het teveel aan nutriënten, de hoge geleidbaarheid en een tekort aan opgeloste zuurstof in het oppervlaktewater, vooral in de bovenlopen, hypothekeren de goede ecologische toestand.

Het afstroomgebied van de Rivierbeek-Hertsbergebeek ligt grotendeels in landbouwgebied. De aanleg van bufferstroken en kleine landschapselementen kan de instroom van bodempartikels en nutriënten tegengaan. Realisatie op het terrein is evenwel niet evident en vraagt inspanningen van de landbouwsector.

Op sommige trajecten van de Rivierbeek en Hertsbergebeek die door natuur- en boszones lopen, wordt reeds een nulbeheer toegepast. Om de biologie in de waterlopen maximale kansen te geven wordt waar het maatschappelijk en fysiek mogelijk is, gezocht naar bijkomende locaties om gecontroleerd dood hout in de waterloop te brengen.

De waterzuiveringsinfrastructuur binnen het afstroomgebied van de Rivierbeek is volop in uitbouw. Er zijn reeds vijf kleinschalige waterzuiveringsinstallaties operationeel maar de zuiveringsgraad van het gebied is hiermee nog niet voldoende en bedraagt 64%. Er dienen dus nog heel wat rioleringen en collectoren op aangesloten te worden. Daarnaast dient de individuele zuivering verder uitgebouwd te worden. De gemeente Oostkamp en Wingene zijn volop bezig met een inhaalbeweging. Restlozingen van de KWZI's hebben ook een impact op de waterkwaliteit. Vooral het effluentwater van de kleine installatie Sint-Pieters-Veld in Wingene heeft een grote impact omdat het wordt geloosd in een vrij kleine en kwetsbare bovenloop van de Hertsbergebeek. Het effluentwater is een heel belangrijke bron van nutriënten, vooral van fosfor, in die beek. Er valt dus winst te boeken door te investeren in een bijkomende fosforverwijdering.

Op de bovenlopen Jobeek, Poversbeek en Ringbeek komen nog een groot aantal vismigratieknelpunten voor (bijvoorbeeld tal van kleine stuwen en vervallen, de Zingende watermolen te Ruddervoorde). Omwille van het ecologisch belang is het oplossen van deze knelpunten prioritair, zeker wanneer ook de waterkwaliteit verder zal toenemen.

De beekvalleien van de Rivierbeek en Hertsbergebeek zijn belangrijk voor waterberging en waterafvoer. Ze moeten zoveel mogelijk opengehouden worden en gevrijwaard van verdere bebouwing. Het is wenselijk dat er gezocht wordt naar mogelijkheden om bijkomende bufferruimte stroomopwaarts te realiseren, in het bijzonder, voor de Ringbeek-Veldelesbeek te Wingene, de Ringbeek te Zwevezele en de Muizeveldbeek. Om het overstromingsrisico te verminderen in Oostkamp ter hoogte van het industrieterrein Kampveld en de Stationsstraat dienen beschermingsdijken langs de Rivierbeek voorzien te worden.

Een nieuwe uitdaging is het voorkomen van waterschaarste bij langdurige droge perioden. Voor de bovenlopen van de Rivierbeek begint de verdrogingsproblematiek meer en meer een rol te spelen. Bestaande bufferbekkens kunnen gebruikt worden voor watervoorziening maar het volume is vaak te beperkt tegenover de watervraag. Om waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater zo lang mogelijk ter plaatse vastgehouden. Dat kan door kleinschalige multifunctionele waterputten aan te leggen om in de eigen waterbehoefte te voorzien, door aanleg van visvriendelijke drempeltjes in de waterlopen, door grachten terug in open profiel te leggen, door peilgestuurde drainages. Deze maatregelen kunnen opgenomen worden in het hemelwater- en droogteplan van de gemeenten.

Het actieprogramma voor de Rivierbeek-Hertsbergebeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties:

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_F_0350	*Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied thv wijk "Rik" op de Grote Beek/Ringbeek.	Provincie West-Vlaanderen
6_F_0352	Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Ringbeek ter beveiliging van wijk Ter Vloed in Wingene.	Provincie West-Vlaanderen
6_F_0353	*Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Blauwhuisbeek.	Provincie West-Vlaanderen
6_F_0354	Aanleggen van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Kloosterbeek.	Provincie West-Vlaanderen
6_F_0376	Aanleggen van een offline bufferbekken op de Rivierbeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
6_H_0046	Aanleggen van beschermingsdijken langs de Rivierbeek met maximaal behoud van de bergingscapaciteit van het valleigebied.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
7B_D_0097	Aanleggen van een helofytenfilter thv de samenvloeiing van de Hertsbergebeek en de Ringbeek.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_D_0158	*Het ecologische inrichten van de Velddambeek (incl. saneren vismigratieknelpunten) en het realiseren van een indijking ter hoogte van vrijgeweidstraat in Oostkamp.	Provincie West-Vlaanderen
8A_D_0161	*Nemen van maatregelen van ecologisch herstel op de Rivierbeek: aanleg natuurvriendelijke oevers hermeandering	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0394	Oplossen vismigratieknelpunten en plaatsen/vervangen van stuwen met visvriendelijke vormen van opstuwing op de bovenlopen van de Rivierbeek en Hertsbergebeek: Poversbeek, Ringbeek, Jobeek, Versanebeek	Provincie West-Vlaanderen
8B_C_0081	Aanleggen van een sedimentvang van de Rivierbeek opwaarts Hogestraat in Oostkamp.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

*= Blue Deal actie

a) Waterkwaliteit

De Rivierbeek en Hertsbergebeek bezitten waardevolle structuurkenmerken en scoren goed voor macrofyten (waterplanten). Het biologische leven blijft er echter ondermaats en er werd de laatste jaren geen positieve trend waargenomen. Het teveel aan nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, de hoge geleidbaarheid en een tekort aan opgeloste zuurstof in het oppervlaktewater, vooral in de bovenlopen, hypothekeren de goede ecologische toestand. De laatste jaren krijgen we meer en meer te kampen met de aanwezigheid van blauwalgen in de Rivierbeek, vooral in het afwaartse traject tussen de Stationsstraat en de monding in het Kanaal Gent-Brugge-Oostende.

Restlozingen van de KWZI's hebben ook een impact op de waterkwaliteit. De RWZI's Baliebrugge, Wingene en Ruddervoorde werden reeds uitgerust met een bijkomende fosforverwijdering om de impact op de waterloop te verminderen. De kleinere installatie Sint-Pieters-Veld in Wingene heeft nog geen tertiaire zuivering en het effluent heeft een grote impact omdat het wordt geloosd in de Blauwhuisbeek, een vrij kleine en kwetsbare bovenloop van de Hertsbergebeek. Het effluentwater is een heel belangrijke bron van nutriënten, vooral van fosfor, in die beek. Er valt dus winst te boeken door te investeren in een bijkomende fosforverwijdering. In 2024 werd door Aqaufin een hervergunning voor de KWZI aangevraagd en bekomen voor tien jaar tot en met 2034.

b) Aanpak diffuse verontreiniging

Het afstroomgebied van de Rivierbeek-Hertsbergebeek ligt grotendeels in landbouwgebied.

De aanleg van bufferstroken en kleine landschapselementen kan de instroom van bodempartikels en nutriënten tegengaan. Realisatie op het terrein is evenwel niet evident en vraagt inspanningen van de landbouwsector.

Naast de generieke maatregelen (het vergunningenbeleid, het mest- en pesticidebeleid, het landbouwbeleid en het rioleringsbeleid) zoeken de partners samen naar bijkomende oplossingen om de nutriëntendruk naar de waterlopen binnen het afstroomgebied van de Rivierbeek-Hertsbergebeek te verminderen.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zal een helofytenfiltersysteem ter hoogte van de samenvloeiing met de Ringbeek en Hertsbergebeek aanleggen (7B_D_0097, maakt ook deel uit van interregproject Aquatuur). De nutriëntpieken die in de zomer optreden, zullen afgevlakt worden en het zelfzuiverend vermogen zal toenemen. De ontwerpplannen werden door het studiebureau Sweco opgemaakt in opdracht van VMM en op 22 december 2023 werd de vergunningsaanvraag ingediend. Het openbaar onderzoek liep van 3 mei tot 6 juni 2024. De omgevingsvergunning werd pas na de zomer van 2024 verkregen. Mede dankzij een droge nazomer konden de werken alsnog starten maar dienden medio november geschorst te worden omwille van de te natte weersomstandigheden. De werken hervatten in mei 2025.

c) Verbetering van de hydromorfologie van de waterlopen

De afwaartse trajecten van de Rivierbeek en Hertsbergebeek hebben goede structuurkenmerken en hebben hun natuurlijke meanderende loop grotendeels behouden. Het zijn vooral de bovenlopen waar men verder dient op in te zetten, zeker wanneer ook de waterkwaliteit verder zal toenemen. Op sommige trajecten van de Rivierbeek en Hertsbergebeek die door natuur- en boszones lopen, wordt reeds een nulbeheer toegepast. Om de biologie in de waterlopen maximale kansen te geven, wordt waar het maatschappelijk en fysiek mogelijk is, gezocht naar bijkomende locaties om gecontroleerd dood hout in de waterloop te brengen.

Dat men op de goede weg is, werd bevestigd door een nieuwe bewoner op de Rivierbeek namelijk de bever werd er in 2022 voor het eerst waargenomen en hij/zij voelt er zich nog steeds thuis.

d) Oplossen vismigratieknelpunten

In september 2022 voerde het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) visbestandsopnames uit op de Rivierbeek (ter hoogte van de monding en paaiplaatsen), de Hertsbergebeek en de Ringbeek.

De resultaten waren hoopvol. Er werd overal vis aangetroffen al was er een duidelijke impact van de droogte. Na deze droogteperiode maakten de paaiplaatsen terug een mooie connectie met de beek, als gevolg van de gestegen waterpeilen en fungeren ook als schuilplaats bij te hoge stroomsnelheden (piekdebieten) in de Rivierbeek .

In het voorjaar 2023 werden door ANB aan de monding van de Rivierbeek jonge snoekjes uitgezet, met het oog op een natuurlijke bestrijding van de exotische zwartbekgrondel die vanuit het kanaal een permanente influx naar de Rivierbeek heeft.

Op de bovenlopen Ringbeek, Jobeek, Poversbeek en Muizeveldbeek komen nog een aantal vismigratieknelpunten voor (bijvoorbeeld tal van kleine stuwen en vervallen). Omwille van het ecologisch belang is het oplossen van deze knelpunten prioritair, zeker wanneer ook de waterkwaliteit verder zal toenemen.

In 2022 werd door de Provincie West-Vlaanderen een belangrijk knelpunt opgelost: er werd een by-pass aangelegd aan de Zingende Watermolen op de Ringbeek (beschermd erfgoed).

In het dienstenbestek VMM is de aanleg van deflectoren of bodemdrempels opgenomen die een kleine opstuwung creëren om het vismigratieknelpunt (bodemplaat) ter hoogte van de monding van de Ringbeek in de Hertsbergebeek op te lossen. Voorstudie en ontwerp was eind 2024 klaar. Uitvoering door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) was gepland voor 2025.

2. Visbestand

a) Afvissing door INBO in 2007

Op de Rivierbeek en zijbeken (Jobeek, Hertsbergebeek en Ringbeek) werden 9 vissoorten aangetroffen namelijk driedoornige en tiendoornige stekelbaars, baars, bierpje, blankvoorn, brasem, gibel, paling en zeelt.

De Hertsbergebeek, werd op 3 staalnameplaatsen bemonsterd in 2007. Er werden 6 vissoorten gevangen, namelijk driedoornige stekelbaars, bierpje, blankvoorn, brasem, gibel en paling.

In 2002 werden hier ook 6 vissoorten gevangen, de voornoemde soorten zonder bierpje, aangevuld met tiendoornige stekelbaars. Op de meest stroomopwaarts en stroomafwaarts gelegen locaties is de soortendiversiteit met 2 soorten gedaald. Op de locatie hiertussen gelegen is deze diversiteit met 2 soorten toegenomen.

Ondanks deze kleine verschuivingen in de visstand zijn de waardebeoordelingen overal 'ontoereikend' gebleven.

Op de Ringbeek, een zijbeek van de Hertsbergebeek werd enkel tiendoornige stekelbaars gevangen. In 2002 werden hier 3 soorten gevangen, namelijk voornoemde soort aangevuld met gibel en driedoornige stekelbaars. De visindex blijft 'ontoereikend' scoren.

[Zie: Van Thuyne, G., Vrielynck, S. en Breine, J. (2007). Visbestandopnames op enkele waterlopen gelegen in de Brugse Polders. INBO.R.2007.29. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

b) Afvissing in 2010

Op de Hertsbergebeek ving INBO in 2010 volgende zes vissoorten: tiendoornige stekelbaars, blauwbandgrondel, riviergrondel, winde, blankvoorn en rietvoorn. Op de meest stroomopwaarts gelegen locatie trof men in tegenstelling tot vorige campagnes geen vis aan.

In 2002 en 2006 haalde men weer respectievelijk nog vijf en drie soorten uit het water.

De andere twee bemonsterde locaties op de Hertsbergebeek maakten wel een gunstige evolutie door en behaalden een ‘matige kwaliteit’ in 2010 tegenover een ‘ontoereikende kwaliteit’ in 2006. Op beide plaatsen trof men voor het eerst riviergrondel aan.

De beek wordt qua aantallen gedomineerd door tiendoornige stekelbaars (50%), riviergrondel vertegenwoordigt 23%.

[Zie: Van Thuyne, G., Breine, J. (2011). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het ‘Meetnet Zoetwatervis’ 2010. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

c) Afvissing in 2018

In 2018 werden 8 vissoorten gevangen, namelijk bierpje, driedoornige stekelbaars, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars, baars, blankvoorn, paling en zeelt.

[Zie: Tabel in bijlage]

d) Afvissing in 2022

In 2022 werden eveneens 8 vissoorten gevangen, namelijk baars, bierpje, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, paling, riviergrondel en tiendoornige stekelbaars.

[Zie: Tabel in bijlage]

Wolvertem, april 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afvissingen door INBO in 2018 en 2022

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	bermpje	8.00	56.30
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	driedoornige stekelbaars	3.00	9.70
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	riviergrondel	53.00	163.10
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	tiendoornige stekelbaars	1.00	2.60
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	baars	45.00	584.60
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	bermpje	10.00	91.70
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	blankvoorn	26.00	83.90
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	driedoornige stekelbaars	8.00	24.90
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	paling	3.00	410.20
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	riviergrondel	28.00	376.70
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	tiendoornige stekelbaars	7.00	9.60
Hertsbergebeek	72418/202297	Hertsberge, Kampveldstraat	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2018	zeelt	1.00	26.50

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	baars	10.00	34.70
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	bermpje	37.00	55.00
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	blankvoorn	4.00	2.70
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	blauwband	1.00	2.30
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	driedoornige stekelbaars	19.00	4.50
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	paling	3.00	714.90
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	riviergrondel	11.00	42.40
Hertsbergebeek	71919/200540	1 km stroomafwaarts de Papenvijvers	Oostkamp	West-Vlaanderen	Bekken Brugse polders	2022	tiendoornige stekelbaars	79.00	43.30

CIW – oppervlaktewaterlichamen - Bekken van de Brugse Polders

Toon fiches Vlaams waterlichaam Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen	VL05_20	RIVIERBEEK + HERTSBERGEBEEK	Beernem, Oostkamp, Wingene
---	---------	-----------------------------	----------------------------

Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L117_1068	HERTSBERGEBEEK - GETEBEEK	Beernem, Oostkamp, Ruiselede, Wingene
---	-----------	---------------------------	---------------------------------------